

References

1. Resolution of the Council of Ministers of the Republic of Uzbekistan on the celebration of the 1000th anniversary of the epic Alpamys (January 13, 1998)
2. Aimbetov K. Folk wisdom. -Nukus: "Karakalpakstan", 1988.
3. Allambergenova I. Karakalpak folk legends. Author's abstract (PhD). -Tashkent: 2018, 22 pages; Kalbaeva G. Karakalpak folk legends. Author's abstract (PhD). Tashkent, 2019, 22 pages.
4. Allambergenov K. Karakalpak folk epic "Edige" Monograph. -Nukus: "Knowledge", 1995, 14 pages; And the same author: "Er Edige", the epic "Edige", gay issues in the history of the Golden Horde and the Mawarawnahr period. Monograph. -Nukus: «Bilim», 2017, 8 p.
5. Daukaraev N. Essays on the history of pre-revolutionary Karakalpak literature. -Nukus: KKMB, 1958.
6. Ismayilov B. On the written literary character of Karakalpak literature. // «Amiudarya», 1953, №3.
7. Mambetov K. Early Karakalpak literature. -Nukus: "Knowledge", 1992.
8. Nurmuhamedov N. "On the development of Karakalpak written literature". // «Amiudarya», 1968, №6; Sagitov T. "From what epochs should the history of literature begin?" Amiudarya, 1968, №11; Maksetov K. "Soppasly Sypyra zhyrau". Amiudarya, 1969, №8; Mambetov K. "And about the Turkic of our literature." // «Amiudarya», 1972, №9.
9. Pahratdinov Yu. Humor and satire in Karakalpak folklore. Author's abstract of the dissertation for the degree of Doctor of Philological Sciences. -Nukus: 1993. 41 p. And the same author: Karakalpak satire.-Nökis "Karakalpakstan", 1992. Page 422
10. Sagitov I. "Khorezm" is a significant work of Berdak. // «Amiudarya», 1991, №8.

РЕЗЮМЕ

Маколада қорақалпоқ халқ оғзаки ижоди ва адабиётининг ўзига хос хусусиятлари, уларнинг ўзаро муносабати, қорақалпоқ адабиётининг пайдо бўлиш ва шаклланиш тарихидаги ўрни ҳақида сўз боради. Демак, бу педагогларни қорақалпоқ адабиётига жалб қилиш масаласини факат уларнинг тарбиясини туркий халқлар фольклор ва адабиёти тарихи контекстида қиёсий ўрганиш орқали тўғри ҳал этиш мумкин, деб тахмин қилинади.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются особенности каракалпакского фольклора и литературы, их взаимосвязь, роль каракалпакской литературы в истории её возникновения и становления. Таким образом, предполагается, что вопрос о причастности этих просветителей к каракалпакской литературе может быть правильно решён только при сравнительном изучении их воспитания в контексте истории фольклора и литературы тюркских народов.

SUMMARY

The article deals with the characteristics of Karakalpak folklore and literature, their relationship, the role of Karakalpak literature in the history of its emergence and formation. Thus, it is assumed that the question of the involvement of these educators in Karakalpak literature can be properly resolved only by a comparative study of their upbringing in the context of the history of folklore and literature of the Turkic people.

ӘДЕБИЙ БАЙЛАНЫСЛАР, АҶДАРМАЛАР, ИЗЕРТЛЕҶЛЕР-ҚАРАҚАЛПАҚ ЭПОСЛАРЫН СЫРТ ЕЛЛЕРДЕ ҶЙРЕНИЎДИҢ АҶМИЙЕТЛИ ҚУРАЛЫ СЫПАТЫНДА

Г.К.Алламбергенова – стажёр оқытыўшы

Әжинияз атындағы Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты

Таянч сўзлар: XX аср қорақалпоқ фольклори, достонлар ва уларнинг чет элларда ўрганилиши, «Едиге», «Қоблан», «Юсуф ва Ахмад» достонларининг ёзиб олиниши, нашр қилиниши, XX аср 20-йиллари, Валиди Тоған ва «Едиге», В.М.Жирмунский и қорақалпоқ адабиётининг типологик ўрганилиши, XX асрнинг 80-90-йиллари, Карл Райхл ва қорақалпоқ халқ достони «Едиге», Хельсинки.

Ключевые слова: каракалпакский фольклор XX века, эпосы и начало их исследования за рубежом, запись и публикация дастанов «Едиге», «Коблан» и «Юсуф-Ахмет», 20-е годы XX века, Валиди Тоған и «Едиге», В.М.Жирмунский и сопоставительное изучение каракалпакских народных дастанов в типологическом плане, 80-90-е годы XX века, Карл Райхл и каракалпакский народный эпос «Едиге», Хельсинки.

Key words: karakalpak folklore of the XX century, epics and their study abroad, recording and publication of epics "Edige", "Qoblan", "Yusuf and Ahmad", 20s of the XX century, Validi Tugon and "Edige", VM Typological study of Zhirmunsky and Karakalpak literature, 80-90s of the XX century, Karl Reichl and Karakalpak folk epic "edige", Helsinki.

Қарақалпақ эпосларының сырт елдерде үйренилиўи мәселеси ҳазирги қарақалпақ фольклортаныўында оғда аҳмийетли машқалардың бирин қурайды. Себеби, қарақалпақ эпосларының пайда болыў, қәлипсесий ҳәм раўажланыў баскышларының мың жылдан аслам дәўирди өз ишине камтыйтуғынлығына, қарақалпақ фольклортаныў илиминин, соның менен бир ўақытта қарақалпақ эпостаныўының да арнаўлы пән болып қәлипсесилингине 100 жылға жуўық ўақыт болыўына, сол мың жыллық тарийхқа ийе қарақалпақ эпослары ҳаққында дәслепки жыйнаў, бастырып шығарыў ислерининг басланғанына да 200 жылға шамалас ўақыт болыўына, бул мәселеде узак ҳәм жақын сырт елли Ш.Ш. Ўәлиханов, Х.Вамбери, И.А.Беляев, А.А.Диваев, В.Тоған, В.М.Жирмунский, К.Райхл А.Маргулан Р.Бердибаев, Н.Мамедов, Ш.Н.Мамедова, Д.Фидакар, Ш.Бозкурт, Б.Уйғыр сыяқлы дўня алымлары қарақалпақ эпосларын жазып алып бастырып шығарып, ҳәр қыйлы аспектлерде пидәкерли илимий изертлеўлер жүргизиўине қарамастан, қарақалпақ эпосларының сырт елдерде үйренилиўи мәселеси бүгинги күнге шекем арнаўлы изертлениў тапқан емес.

Ал, бул мәселени шешиўдин бүгинги глобалласқан, халықлардың, миллетлердин өз ара интерграциялық байланыслары тез пәт пенен раўажланған дәўирдеги тарбиялық аҳмийети оғда уллы. Себеби, бақсылар,

жыраўлар, дәреткен ҳәм атқарған әжайып бийбаха мийраслар тек өтмиш тарийхымыздың сағалары болып қоймастан, бүгинги күннин де жанлы ҳаўазыдур. Солай екен, бул бийбаха мийраслар жас аўладларды ҳәр тәрәплеме жетилискен, физикалық жақтан саламат, руўхый тетик етип тарбиялаўдың уллы қуралы болыўи менен бирге, өзинин руўхый-эстетикалық тәсиршең күши аркалы келешек заманлардың да үлкен «тарбияшылары» сыпатында хызмет атқарары сөзсиз.

Мине, усындай миллий ғерезсизлик идеялары көзқарасынан қарақалпақ эпосларының сырт елдерде үйренилиўи мәселелерин изертлей отырып, биз айрықша төмендегидей баслы-баслы жөнелислерге тоқтап өтиў зәрүрликлерин анықладық:

Қарақалпақ фольклорын, әсиресе эпосларын изертлеўге болған сырт ел алымларының қызығыўшылығы жүдә ерте дәўирлерден басланған.

Ҳақыйкатында да, қарақалпақ эпосларының үйренилиў дәрежеси жоқарыда атап өтилген шет ел илим изертлеў мәкемелери ҳәм оқыў орынларындағы исленип атырған жумыслар менен типологиялық жақтан салыстырылмалы изертлеўлер жумысларын алып бармай турып анықлап болмайды. Себеби, қарақалпақ фольклоры, әсиресе эпосларын үйрениўге болған қызығыўшылық жүдә ерте дәўирлерден баслап-ақ Муравин, Гладышев сыяқлы рус саяхатшылары тәрәпинен баслама ала баслаған. Олар өзлеринин 1740-

1741-жыллары Орсктен Хийўаға кетип баратырған сапарында жол бойы каракалпақлар арасында иркилип, дөслепки этнографиялық изленислерди жүргизеди. XIX әсир менен XX әсир басларында бул ийгиликли ис П.И.Рычков, Н.Н.Карамзин, А.Россикова, И.А.Беляев, Н.Острумов, В.Радлов, В.В.Бартолд, А.Н.Самойлович усаған баска да рус журналистлери, художниклери, саяхатшылары, шығыстаныўшылары, тюрколог илимпазлар, сондай-ақ венгер саяхатшы алымы Х.Вамбери, англис дипломаты А.Дженкинсон, казак, башқурд, рус фольклортаныўшы, этнограф алымлары Ч.Ч.Валиханов, Х.Вамбери, А.Диваев, И.А.Беляевлар каракалпақ эпослары хәм оның атқарыўшылары, дөретиўшилери болған жыраў-шайырлар дөретиўшилигине айрықша дыққат аўдарды. Тиккелей усы алымлар алып барған пидәкерлик изленислер нәтийжесинде XIX әсирдин екинши ярымы XX әсирдин басларынан баслап каракалпақ эпосларын изертлеўге беқкем тийкар салына баслады.

XX әсирдин 30-40-жылларынан баслап каракалпақ эпосларын сырт еллерде үйренилудин үгит-нәсиятлаудын жаңа баскышы басланды. Бул дәўирлерде каракалпақ эпосларын үйрениўшилери тийкарынан С.П.Толстов, Т.А.Жданко, А.К.Боровков, Л.И.Климович, С.Сомова, А.Тарковский сыяқлы тарийхшы, этнограф алымлар дилмаш шайырлар болды.

XX әсирдин 50-жылларын каракалпақ эпосларын сырт еллерде үйренилудин күшли раўажланған дәўирлери деўге болады. Бул дәўирде эпосларды сырт еллерде үйрениўде аўдармалардын тутқан орны айрықша болды. Атап айтсақ, «Қырық қыз»дың А.Тарковский аўдармасы екинши рет усы 50-жыллары рус тилинде басылып шықты. Бул аўдармаға Л.И.Климовичтың алғы сөзи, Н.Дәўқараевтың соңғы сөзлери жазылған. Ал, 1952-жылы болса усы дәстанның С.Сомова аўдармасы да рус тилинде Москвада жарық көрди. Усы жылы А.Тарковскийдың қайта исленген аўдармасы толықтырылып дағаза етилди. Дастан 1958-жылы Хайитов, К.Таңырқулиев аўдармасында түркмен тилинде Ашхабадта, 1954-жылы Х.Ергашев, С.Мәўленов, А.Шалабаевлардың аўдармасында казак тилинде Алма-атада, 1960-жылы С.Эралиевтың аўдармасында қырғыз тилинде Бишкекте жарық көрди.

50-жыллардың ақыры менен 60-жылларда, әсиресе, 70-80-жылларда каракалпақ эпосларын сырт еллерде үйренилудин ең жоқары шеклерди ийелеген дәўирлери деп атаса арзыйды. Бул жылларда дастанлардын сырт еллерде үйренилудин ислери – тек жыйнаў, аўдармалаў хәм бастырып шығарыў, алғы сөзлер, соңғы сөзлер, комментарийлер жазыў жумыслари рамкасынан шығып, үлкен-үлкен изертлеўлерге бағдар алыў менен, яғный айтқанда, каракалпақ эпосларының жанрлық өзгешелиги, пайда болыў, қәлиплесиў жоллары, генезиси хәм эволюциясы, типологиясы хәм поэтикасы, каракалпақ эпосларының жәхән эпослары, соның ишинде түрк-монгол эпослары системасында тутқан орны ҳаққында салмақлы ой-пикирлердин, дөслепки изертлеўлердин, монографиялардын басланыўы менен характерленеди. Атап айтсақ, В.М.Жирмунский, Л.И.Климович, А.К.Боровковлардың каракалпақ эпослары ҳаққындағы изленислери бул пикиримиздин айқын дәлили. Усы

жыллардағы бундай жумыслардың қатарына жакын сырт ел алымлары болған Э.Маргулан, Р.Бердибаев, М.Магаўинлердин мийнетлерин киргизсе де болады.

XX әсирдин 80-жыллары менен 90-жылларында хәм XXI әсирдин басларында каракалпақ эпосларына узақ сырт ел алымларының массалық қызығыўшылығының артқан дәўирлери болды. Бул дәўирде каракалпақ эпослары сырт ел алымлары (В.М.Жирмунский, К.Райхл хәм т.б.лар) тәрәпинен дүнья халықлары эпослары менен салыстырмалы-типологиялық усыл хәм жобаларда хәр тәрәплеме изертлене баслады. Хәттеки, айырым изертлеўлер монографиялық характер ийеледи. Бул жөнелистин басланыўы хәм интенсив даўам етилиўи, бириншиден, Каракалпақстанда, фольклористика илиминиң күшли пәт пенен раўажланыўы болса, екиншиден, 30-40-жыллардан басланған эпосларды дүнья халықлары тиллерине аўдармалаў жумысының кең көлемде ен жайыўы менен байланыслы болды. Ҳақыйқатында да, өткен әсирдин 70-жылларында «Шәрьяр» дәстанының өзбек (1977) хәм рус (1971) тиллерине аўдармаланып, басып шығарылыўы, усы жылларда «Қырық қыз» дәстанының рус тилинде және қайтадан дағазаланыўы, «Қоблан» дәстанының рус тилинде баспа көриўи, әсиресе узақ сырт ел алымлары тәрәпинен «Едиге», «Шәрияр» дәстанлары менен бир қатарда каракалпақ ертеклерине болған қызығыўшылықтың артыўы, бул шығармаларды немец, англичан тилине аўдарыўға болған әмелий ислердин орынлана баслаўы, каракалпақ эпсаналары хәм «Мәспатша», «Қырық қыз» сыяқлы каракалпақ халық дәстанларының түрк тилинде баспа көриў ислери бул жөнелистин даўам етиўине әмелий хәм объектив тийкарлар таярлап берди.

Қулласы, эпослардың сырт еллерде үйренилудин тарийхының улыўмалық картинасын төмендегидей үш киши дәўирлерге бөлип үйрениўге болады:

I. Каракалпақ эпосларының сырт еллерде үйренилудин дөслепки дәўирлери (XVIII әсирдин 40-жылларынан XIX әсирдин ақырына шекем);

II. Эпосларды сырт еллерде үйренилудин илим сыпатында қәлиплесе баслаған дәўири (XX әсирдин басларынан 80-жыллардың ақырына шекем);

III. Эпосларды сырт еллерде үйренилудин ең раўажланған дәўирлери (XX әсирдин 90-жылларынан XXI әсирдин 20-жылларына шекем);

Жуўмақлап айтқанда, каракалпақ эпосларын түркий халықлар эпослары контекстинде изертлеген сырт ел алымларының каракалпақ дәстанын изертлеўдеги хызметлери айрықша. Олардың дәстанлар бойынша типологиялық-салыстырмалы изертлеўлеринде тийкағы дыққатты тартқан мәселелер төмендегилер болды:

- дәстанның генезиси, пайда болыў, қәлиплесиў жоллары;
- дәстанның жанрлық, формалық өзгешеликлери;
- дәстанның версия, вариант аралық өзгешеликлери, миллий версиялар типологиясы;
- дәстанның архетип версиясы вариантлары;
- дәстанның сюжетлик қатламлары, сюжетлик мотивлер типологиясы
- дәстанның тарийхий шынлыққа қатнасы;
- дәстан поэтикасы хәм т.б.

Бул дәўирлерде каракалпақ эпосларын узақ шет ел халықлары тиллерине аўдарыў, бастырып шығарыў хәм оны жанлы фольклор мысалы сыпатында үйрениў ислеринде Бонн университети профессоры, Германиялы немец алымы Карл Райхлдың хызметлери айрықша болды.

Бай ғәзийнени өз көзи менен көрип, кулағы менен еситиў, жүреги менен сезиниў ушын Карл Райхл усы

дәўирлерде бир неше мәртебе Каракалпақстанға келди. Ол каракалпақ накыл-мақалларын немец тилине аўдарған ўақытларында ма, каракалпақлар тарийхын, каракалпақ жыраўларын, каракалпақ халқының бай көркем аўызеки әдебияты ҳаққында илимий мийнетлерден оқыған ўақытларында ма, қулласы, онда жыраўдың атқарғанын тыңлаў, жанлы фольклорлық жөнелисти өз көзи менен көриў әрманы туўылды. Би-

рақ, бұған жетіу үшін оған ұзақ уақыттар керек болды. Усы мақсетте ол Қарақалпақстанға дәслеп өткен әсирдің 80-жыллары келді. Оның әрманы орта әсирлік искусствоны бузбай сақтап қиятырған қарақалпақ жырауын көріу, оның репертуарын жазып алыу еді. Алым бул ұллы мақсегине ақыры еристи. Шоманайда жасаушы Жумабай жырау Базаровты көрды, оның үйине барып, «Едиге» дәстанын магнитофонға жазып алды, басқа да қарақалпақ алымларынан бурын жазып алынған видеотасмаларды алды, бул хәр қыйлы уақытта, хәр қыйлы шараятларда айтылған жырау сөзлерин (жырларын) бир-бири менен салыстырып, эпостың мұдамы өсип-өзгеріуде болып туратуғын жанлы фольклорлық жөнелис екенлигин анықлады. Жыраудан эпостын усылайынша жазып алыныуы Европа илими ушын ғана емес, Шығыс илими ушын да үлкен жаңалық еді. Ол «Едиге»ни тек тексти менен ғана емес, музыкасы, артистлик атқарылыуы өзгешелиги менен жазып алды. Бул илим ушын үлкен бахалы мийнет еді.

К.Райхл дүнья илими ушын үлкен жаңалықты ашты. Ол әйемги заманнан берли көшпели турмыста қәлип-лескен эпостың ауызеки атқарыушысы жыраудың дәретіушилигиниң ишки дүньясы менен дүнья жәмийетшилигин таныстырды. Ол усы менен дүнья илиминде жаңа бет ашты. А.Н.Веселовский айтқан жанлы эпикалық процессти өз көзи менен көріп, бул процесс қалай атқарылатуғынын изертледі. К.Райхл қарақалпақ эпосларын жазып алған шет ел илимпазлар И.А.Беляевтан, А.Диваевтан соңғы илимпаз сыпатында фольклортаныу тарийхына кирди.

Усы орында : «Неге К.Райхлды қарақалпақ жырауынан өзи келип жазып алыу қызықтырды?» деген сорау туылады. Бул сораудың шешимин 2008-жылы Финляндия пайтахты Хельсинки қаласында Жумабай жырау Базаров вариантының инглис тилинде шыққан аударма китабын оқығанда түсинемиз. Китап сегиз бөлимнен турады, К.Райхлдың «Едиге» қарақалпақ халқының ауызеки эпосы» атлы кириспеси, Жумабай жырау вариантының латын имласы менен жазылған

қарақалпақша тексти, ағылшын тилиндеги аудармасы, текстиң сөзлиги, комментарийсы, библиографиясы, қарақалпақлар турмысы хақында тарийхта бар мағлыұматлар менен глоссарий, Жумабай жырау Базаровтың «Едиге» эпосын атқарған видео дискети берилген. Демек, жырау өнери толық түрде жазып алынды, деп айтсақ болады. Эпосты халыққа усылай беріу-бизин илимимизде биринши рет иске асып отыр.

К.Райхлдың «Едиге» эпосы бойынша бул илимий изертлеуінде оның қазақ, башқұрт, татар версияларын сөз ете отырып, қарақалпақша вариантының айырмашылығына тоқтайды. Буннан бурын В.М.Жирмунский «усы эпостың басқа халықларға салыстырғанда мазмұны жағынан ең толық хәм көркем варианты қарақалпақларда» деген еді. К.Райхлдың жазып алған тексти 4000 қатарға жақын, жыр хәм қара сөз бенен берилген. Илимпаз жыраудың аузынан шыққан хәр бир сөзге, интонацияға итибар береді. К.Райхл ушын ең қыйыны – тексти хатқа түсириу менен ондағы түсиниксиз сөзлер болды. Дәстанның сөзлигин ислегенде, ол қарақалпақ илимпазлары менен (әсиресе Қ.Байниязов пенен) жақын байланыста болды. Биз К.Райхлдың дәстан текстинде ушырасқан айырым сөзлерди таллау мысалларынан, көп сөзлердиң бизиң хәзирги лексикамызда пайдаланыудан қалғанлығын көрдик. Бул, демек, дәстанның текстологиялық аудармада берилиуи хақында өз алдына тоқтау керек деген сөз.

Карл Райхлдың қарақалпақ халық дәстанын жыраудың аузынан жазып алып, оны хатқа түсирип, илимий таллағаны, оның сөзлигин ислеп шыққаны және қарақалпақлардың турмысын дүньяға танытыу мақсегинде тарийхы, этнографиясы, дәстүри хақында жазғаны, Жумабай жыраудың «Едиге»ни атқарыу видеосын бергени хәм де Өзбекстан халықларының мәдениатын, халық мийрасын шет елде үгит-нәсиятлап атырғаны – оның тек немец халқының талантлы илимпазы екенлигинен ғана емес, улыұма инсаный мәплерди сүйиуши шын мәнисиндеги хақықый ұллы алым екенлигинен де дерек берип турады.

Әдебиятлар

1. Айымбетов Қ. Халық даналығы. - Нөкис: «Қарақалпақстан», 1968.
2. Алламбергенов К. Миф, ерте, тарийх хәм дәстан. - Нөкис: НМПИ баспасы, 2014.
3. Беляев И.А. О поэме «Қоблан». - Протоколы заседаний и сообщений Закаспийского кружка любителей археологии и истории Востока. Вып.3.-Ашхабад: Типография Александрова, 1917.
4. Валиханов Ч. Записки русского географического общества. Отдел этнографии, том XXIX. -С.Петербург: 1904.
5. Вамбери Г. Турк халықларының этнологиялық хәм этнографиялық байланыслары туұралы. - Лейпциг: 1855; Путешествию по Средней Азии. - Москва: 1968; Очерки Средней Азии. Дополнение к. «Путешествию по Средней Азии» (2 изд.). - Москва: 1874.
6. Гладышев, Муравин. Поездка из Орск в Хиву и обратно (Издана Н.В.Ханыковым). -С.Петербург: 1851; Рычков П. История Оренбургской губернии, // «Сочинения и переводы», 1759; Березин И.Н. Турецкая хрестоматия. - С.Петербург: 1860.
7. Камалов С. Вамбери қарақалпақлар туұралы. «Хабарнама» журналының 4-санына қосымша. -Нөкис: 1995.
8. Максетов Қ. Қарақалпақ халқының көркем ауызеки дәретпелери. -Нөкис: «Билим», 1996.
9. Максетов Қ. Қарақалпақ фольклористикасы. -Нөкис: «Қарақалпақстан», 1989.
10. Самойлович А.Н. Материалы по Среднеазиатско турецкой литературе. / Записки Восточного отделения императорского русского археологического общества. Том. 19. -С.Петербург: 1910.

РЕЗЮМЕ

Мақолада қарақалпақ эпослариниң XX аср ва XXI аср бошларида чет элларда ұрганилиши масалалари кенг тахлил килинган бўлиб, унда ўша даврларда яшаб, ижод билан шуғилланган чет эл олимлариниң достонланларимизни ұрганиши, ташвиқ қилиши масалалари кенг юритилган. Айниқса, немис олими К.Райхлнинг XX аср охири XXI аср бошларида қарақалпақ халқ достони «Едиге»ни ұрганиши, нашр қилиши, тадқиқот қилиниши бобидаги хизматларига илмий нуктай назардан холисона баҳо берилган.

РЕЗЮМЕ

Статья посвящается вопросам изучения каракалпакских эпосов зарубежными учёными в XX и начале XXI века и анализу научных исследований зарубежных учёных, посвящённых изучению и пропаганде каракалпакских дастанов. Особое внимание уделяется оценке трудов немецкого учёного Карла Райхеля в конце XX и начале XXI века, посвящённых изучению и публикации каракалпакского народного эпоса «Едиге».

SUMMARY

The article is devoted to the issues of studying the Karakalpak eposes by foreign scholars in the XX and at the beginning of the XXI centuries. There have been analyzed their research works, devoted to the study and propaganda of Karakalpak eposes. The article evaluates the German scholar Karl Roychl's works, done at the end of the XX and at the beginning of the XXI centuries, especially the study and publication of the Karakalpak folk epos «Edige» as a valuable scientific source.